

Model samovrednovanja u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Sandra Antulić,
psihologinja, Nacionalni
centar za vanjsko
vrednovanje obrazovanja
(NCVVO), Zagreb

Osiguranje kvalitete u odgojno-obrazovnom sustavu vrlo je važan, ali ujedno i izazovan zadatak – kako za teoretičare tako i za praktičare. Osiguranje kvalitete obrazovanja jedno je od ključnih pitanja odgojno-obrazovnih sustava.

Kvalitetu odgoja i obrazovanja treba procjenjivati s obzirom na to koliko je u funkciji razvoja, individualnih potreba i društvenog napretka. Promicanje i osiguranje kvalitete kreće od pojedinca, preko odgojno-obrazovnih ustanova pa sve do obrazovnih politika. Pitanje kvalitete odgoja i obrazovanja posljednjih je godina poveznica obrazovnih politika na međunarodnoj razini. Jedan od ključnih dokumenata kojim je aktualizirano pitanje kvalitete jest deklaracija Bečke konferencije (1998.) kojom se upućuje apel školama i nadležnim institucijama da kontinuirano i sustavno rade na promicanju i unapređenju kvalitete odgojno-obrazovnog sustava. Pitanje osiguranja i praćenja kvalitete obrazovanja aktualizirano je i preporukama Europskog parlamenta i Vijeća Europe o suradnji na unapređivanju kvalitete obrazovanja u Europi (2001.). Preporuke se odnose na: razvoj transparentnih sustava vrednovanja kvalitete rada u školama; zaštitu kvalitete obrazovanja kao osnovu cjeloživotnog učenja; poticanje samovrednovanja u funkciji stvaranja kvalitetnih škola; ulogu vanjskog vrednovanja koje treba biti u funkciji

Kvalitetna ustanova ranog i predškolskog odgoja je ona koja potiče rast i razvoj svakog djeteta, roditelja, djelatnika i zajednice u kojoj živi

afirmacije samovrednovanja; razvoj tehnika samovrednovanja koje su u skladu s naravi pedagoškog procesa; uključivanje svih dionika obrazovnog sustava u proces samovrednovanja; te na osposobljavanje za primjenu instrumenata samovrednovanja.

Projekt osiguranja kvalitete

Slijedom smjernica europskih dokumenata, pozitivnih iskustava brojnih zemalja koje se aktivno bave pitanjem kvalitete, te uslijed realne potrebe za sustavnim osiguranjem kvalitete odgojno-obrazovnog sustava, i u Hrvatskoj se stručnjaci na različitim

razinama počinju baviti navedenom problematikom. Kroz razvojne strategije i pravnu regulativu odgojno-obrazovnih politika stvoreni su preduvjeti za razvoj modela osiguranja kvalitete. Institucionalna podrška kreiranju i implementaciji predloženih modela u odgojno-obrazovni sustav osigurana je 2004. godine osnivanjem Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO) koji, kao javna ustanova, obavlja poslove vanjskog vrednovanja odgojno-obrazovnog sustava. Od svog osnutka, uz različite oblike vanjskog vrednovanja, NCVVO uspješno provodi projekte samovrednovanja. Od 2006. godine samovrednovanje se uvodi u srednje škole, a od 2008. godine u osnovne škole. Temeljem uspješne prakse provedbe projekata samovrednovanja, odnosno unapređenja kvalitete na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini, ukazala se potreba za uvođenjem samovrednovanja na razini predškolskog odgoja i obrazovanja. Kako bi se pružila podrška u praćenju i osiguranju kvalitete, NCVVO u suradnji s Povjerenstvom za razvoj metodologije i instrumenata za praćenje kvalitete rada ustanova ranog i predškolskog odgoja razvija model samovrednovanja ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Model je rezultat dvogodišnjeg rada Povjerenstva, a provjeren je kroz pilot-projekt samovrednovanja. Kvalitetna ustanova ranog i predškolskog odgoja je ona koja potiče rast i

Područja kvalitete rada ustanove obuhvaćaju:

- strategiju ustanove ranog odgoja, odnosno misiju, viziju i vrijednosti ustanove
- organizacijsko vođenje ustanove
- kulturu ustanove
- prostorno-materijalne i tehničke uvjete rada
- zdravstveno-higijenske uvjete rada i sigurnost
- ljudske resurse
- suradnju s užom i širom društvenom zajednicom
- proces praćenja i vrednovanja.

Za svako su područje kvalitete izrađene smjernice ključnih indikatora kvalitete koje su usklađene sa suvremenim spoznajama na području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Ključni sudionici u procesu praćenja i osiguranja kvalitete rada ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja su ravnatelj, upravno vijeće, odgajatelji, stručni suradnici, administrativno-tehničko i pomoćno osoblje te roditelji.

razvoj svakog djeteta, roditelja, djelatnika i zajednice u kojoj živi.

Proces samovrednovanja odgovornost je svake pojedine odgojno-obrazovne ustanove, ali istovremeno je i profesionalna odgovornost svakog sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Nositelj procesa samovrednovanja na razini ustanove je *tim za kvalitetu* koji se sastoji od već navedenih ključnih sudionika. Zadana metodologija samovrednovanja usmjerava rad tima prema unaprijed zadanim fazama projekta, no istovremeno tim potiče na kreativnost, inovativnost i problemski pristup, te istraživanje različitih mogućnosti i strategija rješavanja problema.

Ključne faze procesa samovrednovanja jesu:

- uvid u trenutno stanje kvalitete rada ustanove (temeljem upitnika, statističkih podataka, dokumentacije i dr.);
- analiza pojedinih područja kvalitete

Implementacija projekta samovrednovanja postaje uspješna tek kad samovrednovanje postane proces koji je sastavni dio svakodnevnog rada i života ustanove čiji je osnovni cilj unapređenje kvalitete života djeteta u vrtiću.

(definiranjem elemenata koje je potrebno poboljšati);

- KREDA analiza (utvrđivanje jakih i slabijih strana ustanove te mogućnosti za unapređenje);
- izrada razvojnog plana kao ključnog ishoda procesa samovrednovanja (sadrži prioriteta područja unapređenja, razvojne ciljeve te razradu njihova postizanja).

Sljedeća faza obuhvaća integraciju predloženog razvojnog plana u svakodnevni život i rad odgojno-obrazovne ustanove. Realizacija razvojnog plana u pravilu uključuje sve sudionike odgojno-obrazovnog procesa. Postavljeni razvojni ciljevi realiziraju se na razini ustanove (npr. različitosti), područja kvalitete (npr. suradnja s roditeljima), odgojne skupine i sl. Tim za kvalitetu prati realizaciju. Proces se ciklički ponavlja iz godine u godinu.

Predloženi model samovrednovanja provjeren je pilot-projektom koji je proveden u ukupno 14 ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Ustanove su bile heterogene prema tipu osnivača, veličini, organizacijskoj strukturi, pedagoškoj koncepciji, geografskoj rasprostranjenosti. Cilj pilot-projekta bio je provjera modela u realnim uvjetima ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i sve su ustanove uspješno provele projekt samovrednovanja. Osnovano je ukupno 16 timova za kvalitetu, a upitnici su primijenjeni na ukupno 1347 sudionika. Članovi timova za kvalitetu su kroz stručna usavršavanja stekli dodatna znanja, vještine i kompetencije potrebne za uspješnu provedbu samovrednovanja. Rezultat pilot-projekta je ukupno 14 razvojnih planova ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, što je pokazatelj uspješne provedbe procesa samovrednovanja.

Zaključak

Iskustva ustanova koje su započele s procesom samovrednovanja vrlo su pozitivna. Iako početak nije bio lak, navode kako je proces samovrednovanja doveo do niza pozitivnih promjena. Kao najvrjedniji ishod ističe se započinjanje konkretnih i konstruktivnih rasprava o pitanju kvalitete među svim sudionicima procesa. Članovi tima za kvalitetu osnažuju se u području timskog rada, suradničkog učenja, procesa donošenja odluka temeljenog na objektivnim pokazateljima, sustavnog pristupa rješavanju problema. Na razini ustanove, kroz proces samovrednovanja ostvaruje se ozračje koje potiče promjene u dosadašnjim načinima i oblicima rada, potiče se komunikacija među svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa, a ustanova se otvara prema zajednici. Implementacija projekta samovrednovanja postaje uspješna tek kad samovrednovanje postane proces koji je sastavni dio svakodnevnog rada i života ustanove čiji je osnovni cilj unapređenje kvalitete života djeteta u vrtiću.

Korištene reference:

1. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 12 February 2001 on European Cooperation in Quality Evaluation in School Education (2001/166/EC) preuzeto s <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:060:0051:0053:EN:PDF> (4.7.2012.).
2. Zakon o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja. NN 151/04.
3. Declaration from Conference in Vienna on 20/21 November 1998, preuzeto s <http://www.mpn.gov.rs/resursi/dokumenti/dok297-eng-Evaluating%20quality.pdf> (4.7.2012.).
4. Muraja, J. (ur). (2008.). Priručnik za samovrednovanje srednjih škola. Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.
5. Muraja, J. (ur). (2010.). Vodič za provedbu samovrednovanja u osnovnim školama. Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.

